

M. SCOTT PECK'E GÖRE KÖTÜLÜĞÜN PSİKOLOJİSİ*

M. Scott'ın gözlemleri ve uzman görüşleri neticesinde ortaya koyduğu bu çalışmanın kritiğini olabildiğince Kur'an perspektifinden ele almaya çalışacağız. Kur'an'dan hiç haberi olmayan bir adamın insan davranışlarını okuyarak vardığı sonuçların Kur'an'la ne derece uyumlu olduğunu gördüğümüzde İslam'ın fitrat dini oluşuna bir defa daha şahitlik edeceğiz.

Amerikalı psikiyatrist M. Scott Peck, 1936 senesinde New York'da doğdu. Yahudi bir ailede büyümesine karşın Protestan bir Hristiyan olarak tanınıyor. 1958 senesinde Harvard'dan mezun oldu, psikiyatri alanında M.D. derecesini (en yüksek tıp derecesi) Case Western Reserve University School of Medicine'den 1963'te aldı.

1978'de yayınlanan ilk kitabı "Az Seçilen Yol" sadece Kuzey Amerika bölgesinde 6 milyondan fazla satıldı ve dünya genelinde 20 dile çevrildi. Psikiyatrist olarak yirmi yıldan uzun bir süre -içerisinde mahkumların da olduğu- çok sayıda insanı gözlemledikten sonra "Kötülüğün Psikolojisi"¹ isimli ikinci kitabını yazmaya karar verdi. Bu eserin kötülük konusunda ortaya koyduğu tespitler sadece Psikoloji alanında değil, tüm çevrelerce takdirle karşılandı.

Giriş

Tarih boyunca hemen her filozof kötülüğün ontolojisi üzerine kafa yormuştur. Felsefi bir sorun olarak

kötülük, tanrıyla ilişkisi açısından din adamlarının da gündemini meşgul etmiştir. Ancak kötülüğün felsefesinden ziyade psikolojisini anlamaya çalışmak pratik açıdan daha anlamlı olacaktır. Zira tabiatta kötülük dediğimiz olgunun insan davranışları neticesinde varlık bulunduğunu gözlemliyoruz. Kötülüğü anlamak adına, insanın gözle görülür davranışlarını ve zihninden geçen iç yaşantılarını inceleyen bir bilim dalı² olan psikolojiden istifade etmek yerinde olacaktır.

Kötülüğün psikolojik açıdan incelemesini ortaya koyan çalışmalardan bir tanesi de M. Scott Peck'in Türkiye'de "Kötülüğün Psikolojisi" ismiyle yayınlanan kitabıdır. Bu kitap, yirmi yıllık bir tecrübe ve yüzlerce insanla gerçekleştirilen klinik çalışmaların bir ürünüdür.

M. Scott'ın gözlemleri ve uzman görüşleri neticesinde ortaya koyduğu bu çalışmanın kritiğini olabildiğince Kur'an perspektifinden ele almaya çalışacağız. Kur'an'dan hiç haberi olmayan bir adamın insan davranışlarını okuyarak vardığı sonuçların Kur'an'la ne derece uyumlu olduğunu gördüğümüzde İslam'ın fitrat dini oluşuna bir defa daha şahitlik edeceğiz.

• Yazar: M. Scott Peck, Çev. Göker Talay, Kuraldışı Yay. (2003).

1 Kitapın orijinal ismi: People of the Lie: The Hope For Healing Human Evil (1983).

2 Kemal Sayar, Mehmet Dinç, "Psikolojiye Giriş", s.9, Dem Yay. (2014).

Kötülüğün Psikolojisi

Öncelikle M. Scott Peck'in "kötü insan" olarak ortaya koyduğu profilin Kur'an'daki "Münafık" kavramına denk düşüğünü bilmek gerekiyor. Kendisi de "kötü" olarak nitelediği bu insanlara ne isim vereceği konusunda tereddütler yaşadığını, sonunda bu insanlara verilecek en uygun ismin "kötü insan" olacağı kanaatine vardığını açıklıyor.

"Benim anlatacağım insanlar böyle değil. Ama bu kötü insanların sağlıklı oldukları anlamına gelmez. Onlara psikiyatrik bir teşhis koyamamızın nedeni hastalıklarına bir isim bulamamış olmamızdır." (s.65).

"Bu kitabın amaçlarından biri isim vermektir. Bu konuya farklı örneklerde değinildi: Bilim kötülüğe bir isim vermeyi başaramadı; psikiyatri terimleri arasında kötülük kelimesi yer almıyor; bireylere kötü sıfatını vermek istemedik; onlarla karşılaştığımızda bir çeşit keder ya da tikslenme hissettik; oysa kötü kelimesini kullanmanın bazı tehlikeleri var. Bir şeye doğru ad vermek onun üzerinde güç sahibi olmamızı sağlar. Adı aracılığıyla onu teşhis ederiz." (s.114).

Yazarın, "kötü insan" diye nitelediği kişilerle ilgili olarak ortaya koymuş olduğu tespitlere bakıldığında Kur'an'ın onlarca ayeti gözümüzün önüne geliyor. İnanıyoruz ki yazar, Kur'an'ı biliyor olsaydı kitabının ismini "Münafıklar" olarak değiştirdi.

"Söylediğim gibi, kötü insanlar ikiyüzlülükte ustadırlar;

gerçek kişiliklerini göstermezler -ne kendilerine ne de başkalarına. İşte bu nedenle kötülüğü fark etmek zordur. Tek bir hareketine bakarak bir insanın kötü olduğuna karar vermek ve haklı çıkmak çok seyrek görülen bir durumdur. Böyle bir karara ancak bir dizi davranış tarz ve şekillerine göre inceleyerek varmalıyız." (s. 96).

"Kötü olarak nitelendirdiğim insanlar ne hasta olduklarını düşünüyorlardı ne de acı çekiyorlardı. Kendilerine sorulacak olsa hasta oldukları düşüncesine kesinlikle karşı çıkarlardı. Gerçekten de daha önce söylediğim gibi kötü insanlar hatalarını asla kabul etmezler ve mükemmel olduklarına inanırlar." (s.115).

Peck'in kötü insanlarla ilgili yukarıdaki tespiti Kur'an'ın münafıklarla ilgili şu ayetiyle son derece uyumludur:

"Onlara: 'Tabii düzeni bozmayın!' denince, 'biz sadece düzeni sağlayan kimseleriz.> derler. Dikkat edin, düzeni bozanlar onlardır ama farkında olmazlar." (Bakara 2/12)

Peck, "kötü insanları" tanımlarken "yalanın insanları" ifadesini kullanır. Kitabının orijinal ismi de budur. Ancak ona göre kötü insanların "yalanın insanları" olmasının sebebi sadece başkalarını aldatmaları değil, kendilerini de aldatmalarıdır. Bu tarz insanlar kendi hatalarını asla kabul etmediklerinden hiçbir psikoterapi üzerlerinde işe yaramaz.

"Psikoterapinin aydınlatıcı sürecinden kaçmak için ellerinden geleni yaparlar. Bundan dolayı, psikotera-

pistler için kötü insanlarla -onların tepkilerini çalışacak kadar uzun süre- birlikte olmak zordur. Kötü insanlar bizde başka bir tepki daha uyandırır: şaşkınlık. Kötü bir insanla karşılaşan bir kadın şöyle yazmıştı: “Sanki bir anda düşünme yeteneğimi kaybetmiştim.” Bir kez daha, bu tepki de yerindedir. Yalanlar insanların aklını karıştırır. Kötü insanlar ‘yalanın insanlarıdır.’ Sadece başkalarını değil kendilerini de kandırırlar.” (s. 62).

Peck'in yukarıda söyledikleri, Kur'an'ın Münafıklarla ilgili uyarılarıyla da paraleldir. Bu gibi insanları düzeltmeye çalışmak beyhude bir çabadır. Kendilerini uyardığınız zaman yaptıkları şeyin yanlışlığını kabul etmezler ve **“biz sadece düzeni sağlıyoruz”** diyerek yanlışlarını savunmaya kalkarlar. Peck'in de belirttiği gibi kendi hatalarını savunmak için söyledikleri şeyler çoğu zaman akla hayale gelmez şeylerdir. Şu ayet-i kerime de bunun bir örneği olarak gösterilebilir:

“Ey inanıp güvenenler! Ayetleri görmezlikten gelenler (kâfirler) gibi olmayın. Onlar, yolculuğa çıkan veya savaşa giden kardeşleri için “Yanımızda olsalardı ne ölür ne de öldürülürlerdi.” derler. Bu, Allah'ın yüreklerinde acı oluşturması içindir. Yaşatan da öldüren de Allah'tır. Allah, yaptığınız her şeyi görür.” (Âl-i İmrân 3/156)

Yazar, kötü insanların hatalarını daima başkalarına

yüklediklerine de dikkat çekiyor. Kendilerini asla yanlış görmedikleri için sorunların kaynağı başkalarıdır. Bu insanlar zamanlarının büyük bölümünde hep başkalarını çekiştirirler.

“Kötü insanlar kendilerini hatasız gördükleri için başkalarıyla anlaşmazlığa düştüklerinde hatayı onlara yüklerler. Kendi kötülüklerini inkar ettikleri için diğer insanların kötü olduklarını söylerler. Kendi kötülüklerini başkalarına yansıtırlar. Kendilerini asla kötü görmezler; öte yandan sürekli olarak insanların kötü olduklarını söylerler.” (s. 67).

Münafıklar da savaştan kaçıp, Müslümanlara destek olmadıkları halde alınan yenilginin suçunu nebimize atmışlardı:

“Nerede olursanız olun, ölüm sizi yakalayacaktır; isterse sağlam kaleler içinde olun. Onlara bir iyilik gelse “Bu Allah'tandır” derler. Bir kötülük gelse “Bu da sendendir” derler. De ki: “Her şey Allah'tandır.” Bu topluluğa ne oluyor ki hiçbir sözü anlamaya yanaşmıyorlar?” (Nisâ 4/78)

Yazara göre bu gibi insanlar kötülüklerini gizleme konusunda o kadar ustalardır ki kötülüklerini bilmenize rağmen onları suçlayacak bir açık bulamazsınız.

“Ama istisna durumlar dışında, suçları o kadar gizli ka-

paklı ve fark edilmezdir ki yaptıkları suç olarak nitelenmez. Örtülü ve gizli kapaklı kavramları kitabın geri kalanı boyunca sık sık geçecek. Bu kavramlar kötülüğün temelidir.” (s.64).

Peck’in bu tespiti insanın aklına münafıklarla ilgili birçok ayet-i kerimeyi getirmektedir. Onlardan bir tanesi şöyledir:

“Onlar sizi gözetleyip dururlar. Allah size bir fetih nasip etse, “Sizinle beraber değil miydik?” derler. Ama eğer ayeti görmezlikten gelen o kimselerin (o kâfirlerin) lehine bir durum olsa bu defa da onlara: “Sizi yönlendirip durmadık mı, siz; müminlerden uzaklaştırmadık mı?” derler. Nasıl olsa Allah, (mezardan) kalkış günü aranızda hükmünü verecektir. Allah, müminler aleyhine kâfirler için bir yol açacak değildir.” (Nisâ 4/141)

Peck’in “kötü insanlar” hakkında ortaya koyduğu en dikkat çekici tespitlerden bir tanesi de bu insanların dışarıdan bakınca son derece normal hatta toplumda önemli yerlere gelmiş kimseler olmalarıdır.

“İnsanları kötü yapan kötü işler yaptıklarını kabul etmemeleridir. Bobby’nin ailesi ve sonraki bölümlerde anlatacağım insanlar, kötülükleri dışında, sıradan insanlar. Yaşadığınız caddenin, hatta herhangi bir caddenin, aşagısında oturuyor olabilirler. Zengin ya da fakir, eğitilmiş ya da eğitimsiz olabilirler. Dikkat çekici bir özellikleri yoktur. Sabıkalı değillerdir. Hatta çoğunlukla örnek vatandaşlardır. Öğretmen, polis ya da bankacı olabilirler.” (s.64).

Kur’an’ın münafıklarla ilgili yaptığı uyarılardan bir tanesi de onların dışarıdan son derece normal, hatta karizmatik görünmeleridir. Bu konuda şu ayeti örnek gösterebiliriz:

“Hem çevrenizdeki çöl Araplarından hem Medine halkından ikiyüzlülükte (münafıklıkta) uzmanlaşmış münafıklar vardır. Onları sen bilmezsin, biz biliriz. Onları iki defa azaba uğratacağız. Sonra da büyük bir azaba itileceklerdir.” (Tevbe 9/101)

Yazar, dışarıdan bakınca tanınmaları son derece güçlü olan bu kötü karakterli insanlarla ilgili olarak “tehlike-

li” oldukları gerçeğine dikkat çekiyor. Bu gibi insanlara karşı yapılabilecek en doğru hareketin “uzak durmak” olduğunun altını çiziyor:

“Uzaklaşma, tiksindirici bir şeyden kaçınmaya, kaçmaya neden olan güçlü bir duygudur. Kötü biriyle karşılaştığında sağlıklı insanın yapması gereken budur: Ondan uzaklaşmak. Kötülük tiksindiricidir. Çünkü tehlikelidir. Onunla birlikte uzun süre kalan kişiyi bozar ya da yok eder. Eğer ne yaptığınızı biliyorsanız, kötülükle karşılaştığınızda yapmanız gereken en iyi şey aksi yönde kaçmaktır.” (s.61).

“İnsanların kötülükleri çeşitlidir. Hatalarını kabullenmedikleri için sürekli kötülük yaparlar. Tecrübelerime göre kibirlidirler. Dolayısıyla ucuzdurlar. O kadar ucuzdurlar ki tehlikelidirler. İkinci yaygın kişilik kusurunun kibir olduğunu söylüyorum çünkü insanın kusursuz olduğunu düşünmesi dışındaki bütün hatalar affedilebilir.” (s.66).

Kur’an da münafıkların tehlikelerine karşı bizleri uyarıyor ve onlarla ilgili olarak **“asıl düşman”** ifadesini kullanarak onlara karşı dikkatli olmayı öğütüyor:

“Onları gördüğünde kılık kıyafetleri hoşuna gider. Konuşurlarsa sözlerine kulak verirsin. Oysa duvara dayalı kalas gibidirler. Her gürültüyü aleyhlerine sanırlar. Asıl düşman onlardır; onlara karşı dikkatli ol. Allah canlarını alsın, nasıl da yalana sürükleniyorlar!” (Münâfikûn 63/4)

Ayet-i kerime de geçen “her gürültüyü aleyhlerine sanmaları” durumu, münafıkların suçlu psikolojisiyle sürekli bir korku hali yaşadıklarına da işaret ediyor. İkiyüzlü insanlar hayatları boyunca deşifre olma korkusu yaşarlar. Yaptıkları yanlışların fark edileceğinden endişe ederler. Bu yüzden de sürekli çevrelerini gözleyerek, kulak hırsızlığı yapmaya çalışarak zamanlarını harcarlar. İnsanların onların hakkında konuşmadığından emin olmak isterler. Bu suçlu psikolojisi aslında münafıkların bu dünya hayatında çektikleri bir azap gibidir. Sürekli bir endişe halinde yaşamak bir insan için gerçekten büyük sıkıntıdır. Münafıklarla ilgili bu durum Peck’in de dikkatini çekmiştir:

“Bunun yapılmasının tek nedeni, kendine güvenen bir psikiyatristin, kötü insanların korkulacak insanlar olmakla beraber acınacak insanlar da olduğunu bilmesidir. Kendilerini saklayan ve bilinçlerinin sesini dinlemeyen insanlar olarak en korkulacak insanlardır. Hayatları gerçek bir korku içinde geçer. Cehennem ile cezalandırılmalarına gerek yoktur; zaten cehennemin içindedirler.” (s.62,63).

Münafıkların endişe dolu yaşamlarıyla ilgili bir ayet de şöyledir:

“Münafıklar (ikiyüzlüler), içlerindeki kendilerine bildirecek bir surenin indirilmesinden endişe duyarlar. De ki: ‘Siz hafife alın bakalım. Allah, endişelendiğiniz her şeyi ortaya koyacaktır.’” (Tevbe 5/64)

Ayrıca ayet-i kerimede geçen **“görünümleri hoşuna gider”** bilgisi de Peck’in kitabında vurgu yaptığı detaylardan bir tanesidir:

“Kusursuz görünümünü korumak için dürüst ve iyi görünmek için ellerinden geleni yaparlar. Bu onlar için çok önemlidir. Ahlaki değerlere ve başka insanların kendileri hakkındaki düşüncelerine çok önem veriyor gibi davranırlar. Bobby’nin ailesi gibi iyi giyinirler, işyerine zamanında giderler, vergilerini öderler ve görünürde düzgün bir şekilde yaşarlar. Kötülüğü anlamak için dış görünüş kelimesi çok önemlidir. Onlar için iyi olmak hiç de önemli olmamasına rağmen iyi biri gibi görünmek çok önemlidir. İyi biri gibi görünmeleri yalandan başka bir şey değildir. İşte bu yüzden onlara ‘yalanın insanları’ diyorum.” (s.68).

İkiyüzlü insanlar deşifre olmaktan korktukları için görünüşlerine, hal ve hareketlerine, konuşmalarına çok dikkat ederler. Bu sayede karşısındakiler, onlar hakkında olumsuz bir düşünceye kapılmazlar. Kötülükleri gün yüzüne çıksa bile mutlaka bir şekilde bunu inkar ederler ve kaçarlar. Gösterişli tutumları onlar için sadece bir maskedir, gerçekte ise korku içerisinde yaşayan tam birer zavallıdırlar. Peck, bu gerçeği şu cümlelerle ifade ediyor:

“Kötü insanların mükemmel görüntülerini sürdürebilmeleri için gereken enerjiyi bir düşünün. Sağlıklı in-

sanların sevecen davranışları için kullandıkları enerjiyi onlar kötü niyetli muhakemeler ve yıkıcı davranışlar için harcıyorlar. Neden? Onları bu davranışa iten nedir? Temelde korkudur. Taktıkları maskenin düşmesinden ve gerçek yüzlerinin ortaya çıkmasından korkarlar. Kişiliklerinin kötü yönüyle yüzleşmekten korkarlar. Bütün duygular arasında en acı vereni korkudur. Günlük hayatlarında ne kadar sakin görünmeye çalışsalar da kötü insanlar hayatlarını korku içinde yaşarlar. Yaşadıkları korku ve acı ruhlarına öyle derin bir şekilde yerleşmiştir ki bunun kendilerinin doğal bir parçası olduğunu sanırlar. Korkularının farkına varacak bile olsalar ben-severlikleri bunu yapmalarını engeller.” (s. 118).

Korkaklıklarıyla ilgili bir diğer ayet-i kerime şöyledir:

“Biz sizdeniz’ diye Allah’a yemin ederler. Onlar sizden değildirler. Ama onlar korkaklar topluluğudur. Bir sığınak, birkaç mağara ya da girecek bir delik bulsalar döner, büyük bir sevinçle oraya koşarlardı.” (Tevbe 9/56,57)

Yazarın, kötü insanlarla ilgili dikkat çektiği hususlardan bir tanesi de bu gibi insanların daima güçten yana olduğudur:

“Yirmi yıl içinde öğrendiğim bir şey varsa o da kötü insanları en çok etkileyen şeyin güç olduğudur. Kısa vadede ne nezaketten ne de sözden anlıyorlar.” (s.63).

Bu konuyla ilgili bir ayet-i kerime şöyledir:

“Münafıklara (ikiyüzlülere) şu müjdeyi ver: Onların payına düşecek olan acıklı bir azaptır. Onlar, ayeti görmezden gelenleri veli (dost) edinmeyi, müminlere tercih eden kimselerdir. Kâfirlerin yanında güç ve kuvvet mi arıyorlar? Doğrusu bütün güç ve kuvvet, Allah’ın elindedir.” (Nisâ 4/139)

Peck’in en önemli tespitlerinden bir tanesi de kötü insanların hatalarını asla kabul etmemelerine rağmen doğruyla yanlışı kesin olarak ayırt edebildikleridir. Ancak zihinlerinde yarattıkları çeşitli bahanelerle kendi kendilerini temize çıkarırlar. Bu yaptıkları kendilerini aldatmaktan başka bir şey değildir:

“Fakat kötü insanlar doğru ve yanlışı ayırt edemese-

lerdi, kendilerini aldatmalarına gerek kalmazdı. Kötü olduğunu bildiğimiz bir şeyi saklamak için yalan söyleriz. Yalan söylemek bilinçli bir davranıştır. Bir şeyi saklamaya ihtiyaç duymazsak saklamayız” (s.68).

Kur'an'da anlatılan münafıklar da yaptıkları yanlışların bilincindedirler. Bu yüzden Allah onların bahanelerini dinlemeyeceğini haber veriyor:

“Ne yaptıklarını öğrenmek istesen “Dalıp gitmişiz, eğleniyoruz işte,” derler. De ki: “Allah’ı mı, ayetlerini mi, yoksa elçisini mi hafife alıyorsunuz?” Sankin bahane üretmeyin;

siz inanıp güvendikten sonra kâfir oldunuz. İçinizden bir kesimini bağışlasak bile, bir kesimini cezalandıracağız. Çünkü onlar suçludurlar. Münafık erkekler ile münafık kadınların biri neyse diğeri de odur. Kötülüğü ister, iyiliği engellerler. Elleri sıkı mı sıkıdır. Onlar, Allah ile ilgilenmediler Allah da onlarla ilgilenmedi. Münafıklar, yoldan çıkmış fasık kimse-lerdir. Allah, ikiyezlü (münafık) erkekler ile ikiyezlü kadınlara ve

kâfirlere Cehennem ateşini vaat etmiştir. Orada ölümsüz olacaklardır. Onların hakkından orası gelir. Allah onları dışlamıştır (lanetlemiştir). Onların hak ettiği kalıcı bir azaptır.” (Tevbe 9/65-68)

Yazar, bu insanların doğuştan böyle olmadığını zamanla yaptıkları tercihlerin neticesinde bu hale geldiklerini savunuyor.

“Fromm, insan kötülüğünün oluşumunu bir gelişim süreci olarak gördü: Ne kötü olarak doğuyoruz ne de kötü olmaya zorlanıyoruz. Pek çok seçim sonucunda kötü

oluyoruz. Özellikle seçim ve irade hakkındaki düşüncesini alkışlıyorum.” (s. 72).

“Kazara kötü olunmaz. Biz yetişkin insanları kötülüğün kurbanı yapan kader değildir, tuzağı kendimiz hazırlarız.” (s.112).

“Gerçekten de kötülüğün özgür iradede olduğunu düşünmek çok cazip. Belki de kötü insanlar öylesine iradeli doğuyorlarki onları için kendilerinden daha yüksek bir varlık ya da ideallere bağlanmak imkansız. Yine de, büyük işler başarmış insanların güçlü iradeleri olduğunu unutmamak gerekir. Ancak insanların iradelerini iyilikten yana mı, yoksa kötülükten yana mı kullandıkları önemlidir.” (s.70).

Kur'an da insanın sürekli kötü tercihler yapmasının neticesinde kalplerinde bozulma meydana geldiğinden bahseder:

“Kötü olan, önce inanmaları sonra ayetleri görmezlikten gelmeleridir. Ardından kalpleri üzerinde yeni bir yapı oluşturulur; artık (ne hale geldiklerini) anlamazlar.” (Münâfikûn 63/3)

Yazarın, Erich Fromm'dan yapmış olduğu şu alıntı da ayetle son derece paraleldir:

“Erich Fromm bu konuda şunları söylemişti: Seçme kapasitemiz hayatla birlikte değişir. Yanlış seçimler yaptıkça kalbimiz sertleşir ve doğru seçimler yaptıkça kalbimiz yumuşar.” (s.71).

Peck, “kötülük” olarak tanımladığı ve Kur'an'ın “nifak” dediği bu kavramla ilgili olarak “hastalık” tespitini yapıyor. Ancak bu hastalık daha önce de açıklandığı üzere kişinin kendi tercihlerinin bir neticesidir.

“Kuzey Carolina'nın dağlarında hayatı boyunca kötülükle mücadele etmiş emekli bir papaz bu kitabın müsveddelerini okuduktan sonra şöyle dedi: ‘Kötülüğü bir hastalık olarak tanımladığına memnun oldum. Kötülük sadece bir hastalık değil; en tehlikeli hastalık.’”(s.121).

Münafıklarla ilgili olarak Kur'an da “kalplerinde hastalık” olduğuna dikkat çekilmektedir:

“Bunların kalplerinde (kâfirliklerinden dolayı) bir hastalık oluşur; Allah onlara bir hastalık (yalancılık hastalığını) da ilave eder. Yalan söylemelerine karşılık hak ettikleri de acıklı bir azaptır.” (Bakara 2/10)

Son olarak yazar, kötü insanların özelliklerini bir kaç maddede sıralıyor. Bu maddeleri okurken zihnimizde çeşitli ayetler beliriyor. Kur'an'ın münafık diye nitelendiği insanlarla ne kadar örtüştüğünü kolayca fark edebiliyoruz.

“Bu tipin önde gelen özelliklerinden biri sorumluluktan kaçmasıdır. Diğer önemli özellikleri ise şunlardır:

- Fark edilmesi zor fakat devamlı yıkıcı davranış.
- Çoğunlukla belli etmemekle beraber eleştiriye aşırı derecede tahammülsüzlük.
- İnsanların gözünde saygın bir yere sahip olmak için duyulan aşırı istek. Bu istek tedbirli olmalarına ve kötü duygularını inkar etmelerine neden olur.
- Özellikle stresli durumlarda şizofreniye benzeyen düşünce bozukluğu.” (s. 122).

Sonuç

Peck, “teslimiyet” duygusunun insanın fitratında yer aldığını belirtir. Sağlıklı insan, heva ve hevesinden daha önemli bir amaca teslim olmak ister.

“Ruh sağlığı kişinin kendini olduğundan daha önemli bir şeye teslim etmesini gerektirir. Doğru bir şekilde yaşamak için arzularımızdan daha önem verdiğimiz prensiplerimiz olmalı. Dini inanca sahip insanlar için bu Tanrıdır.” (s. 153).

İslam'ın özü de Allah'a teslimiyettir. Bu yüzden İslam fitrat dinidir.

“Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? Oysa göklerde ve yerde kim varsa, isteyerek veya istemeyerek O'na teslim olmuştur. Hepsi (hayata) döndürülüp O'nun huzuruna çıkarılacaktır.” (Âl-i İmrân 3/83)

Modern bilim kötülüğü tanımlamaktan acizdir. Dolayısıyla modern psikoloji bilimi, Kur'an'ın detaylı bir şekilde açıkladığı münafık psikolojisiyle henüz kayda değer bir çalışma ortaya koyabilmiş değildir. M. Scott Peck'in “Kötülüğün Psikolojisi” isimli çalışması bu alandaki nadir araştırmalardan bir tanesidir. Yazar da bu konuda modern bilimi eleştiriyor:

“Bilimsel gerçek olarak kabul edilenler aslında bazı bilim insanlarının yorumlarından başka bir şey değildir. Bilimin gerçek olduğunu iddia ettiği her şeyi düşünmeden kabul ediyoruz. Bilimsel gerçekler aslında bilim insanlarının çoğunun doğru kabul ettikleri şeylerdir. Gerçek, sahip olduğumuz bir şey değil, bir hedefdir.” (s.207).

Yazarın “kötülük” konusunda uzun yıllar ve çok sayıda tecrübeler neticesinde elde ettiği tespitlerin, Kur'an'da anlatılan münafık karakteriyle son derece paralel olduğunu görmek, Kur'an'ın ancak insanı yaratan ve onu en iyi tanıyan Allah tarafından yazılmış olabileceğinin bir göstergesidir.

“

“Ruh sağlığı kişinin kendini olduğundan daha önemli bir şeye teslim etmesini gerektirir. Doğru bir şekilde yaşamak için arzularımızdan daha önem verdiğimiz prensiplerimiz olmalı. Dini inanca sahip insanlar için bu Tanrıdır.” (s. 153).

”